

Factsheet Herziening

Normaal gesproken komt een strafzaak tot een einde wanneer er geen beroep bij een hogere rechter meer mogelijk is. De uitspraak wordt dan onherroepelijk (dus: definitief) en de zaak is daarmee afgesloten. Dat is ook van maatschappelijk belang: op enig moment moet aan een zaak een eind komen. Als er telkens doorgeprocedeerd zou kunnen worden, zou dat niet goed zijn voor de rechtszekerheid van alle betrokkenen in een zaak, waaronder ook slachtoffers van een strafbaar feit.

Toch bestaat er een – uitzonderlijke – mogelijkheid om terug te komen op een onherroepelijke rechterlijke uitspraak. Dat kan door het buitengewone rechtsmiddel herziening. Iemand die onherroepelijk veroordeeld is, kan bij de Hoge Raad een verzoek doen om de rechter opnieuw naar zijn zaak te laten kijken. De Hoge Raad behandelt deze herzieningsverzoeken.

Reden voor herziening

Omdat herziening echt een uitzondering is, staat in de wet strikt omschreven wanneer de Hoge Raad een herzieningsverzoek kan toewijzen. De belangrijkste reden is dat er nieuwe informatie is, die nog niet bekend was bij de rechter die de veroordeling heeft uitgesproken. Die informatie kan er bijvoorbeeld op wijzen dat iemand misschien ten onrechte is veroordeeld. Of dat hij toch handelde uit zelfverdediging. Die nieuwe informatie wordt het ‘novum’ genoemd. Het kan gaan om een nieuw feit of een nieuw deskundigeninzicht. Niet alle nieuwe informatie is meteen genoeg om een zaak te herzien. De wet vereist dat door het novum het ‘ernstige vermoeden’ ontstaat dat de rechter een andere uitspraak had gedaan – dus bijvoorbeeld de verdachte had vrijgesproken - als hij op de hoogte was geweest van de nieuwe informatie.

Naast het ‘novum’ kan een herzieningsverzoek ook worden toegewezen als:

- Er tegenstrijdige rechtelijke uitspraken zijn. Bijvoorbeeld als iemand door een rechtbank is veroordeeld, terwijl een andere rechtbank iemand anders als de dader heeft aangewezen.
- Of als het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van oordeel is dat de rechten van de verdachte zijn geschonden tijdens zijn proces, en dit kan worden hersteld door de verdachte een nieuw proces te geven.

Tot slot kan ook het Openbaar Ministerie aan de Hoge Raad vragen om een zaak te herzien als een verdachte is vrijgesproken of ontslagen van rechtsvervolging; dit heet herziening ‘ten nadele’ van de verdachte. Ook daarvoor noemt de wet een aantal specifieke redenen. Eén van die redenen is nieuwe informatie die erop wijst dat iemand toch schuldig is aan een misdrijf waarbij het slachtoffer is gedood. De herzieningsprocedure ‘ten nadele’ komt in de praktijk nauwelijks voor.

Aanvullend onderzoek

De veroordeelde kan (met behulp van een advocaat) rechtstreeks bij de Hoge Raad een herzieningsverzoek indienen. Als het gaat om een veroordeling voor een ernstig strafbaar feit zoals moord of doodslag, kan de veroordeelde, voorafgaand aan een eventueel herzieningsverzoek, ook eerst aan de procureur-generaal (PG) bij de Hoge Raad vragen om aanvullend onderzoek te laten doen, bijvoorbeeld door de politie. Dat kan in het bijzonder als er wel aanwijzingen zijn dat uit nieuwe informatie mogelijk kan blijken dat iemand ten onrechte is veroordeeld, maar er meer onderzoek nodig is. Een veroordeelde heeft vaak zelf maar beperkte mogelijkheden voor dergelijk onderzoek. De PG kan, en in sommige gevallen moet, zich laten adviseren door de Adviescommissie afgesloten strafzaken (de ACAS) over de wenselijkheid en de inhoud van aanvullend onderzoek. De veroordeelde kan de resultaten van het aanvullende onderzoek gebruiken om zijn herzieningsverzoek te onderbouwen. De PG kan ook zelf besluiten om een herzieningsprocedure te starten.

De uitspraken van de Hoge Raad op herzieningsverzoeken

Als een herzieningsverzoek is ingediend, vraagt de Hoge Raad in de meeste gevallen advies van de PG. Vervolgens beoordeelt de Hoge Raad of één van de in de wet genoemde redenen om een zaak te herzien aanwezig is. Dat wordt door de Hoge Raad uitgelegd in een uitspraak. Als de Hoge Raad vindt dat er reden is om een zaak te herzien, dan moet een gerechtshof de zaak opnieuw behandelen. Het gerechtshof kan dan bijvoorbeeld de verdachte vrijspreken, maar kan ook oordelen dat de verdachte toch schuldig is.

De uitspraken van de Hoge Raad in zaken, dus ook in herzieningszaken, zijn openbaar (www.rechtspraak.nl). Iedereen kan dus kennismaken van de uitspraak in een concrete herzieningszaak en de overwegingen van de Hoge Raad.

Verder brengt de Hoge Raad jaarlijks een jaarverslag uit waarin ook de herzieningscijfers zijn opgenomen (het totale aantal uitspraken en de afdoening). Ook het jaarverslag is publiek toegankelijk. De Hoge Raad doet zo'n twintig keer per jaar uitspraak naar aanleiding van een herzieningsverzoek. Daar zitten naast ongegrondverklaringen van het herzieningsverzoek (bekende) zaken bij waarin de verdachte, na de herzieningsbeslissing van de Hoge Raad, in een nieuw proces door het gerechtshof is vrijgesproken. Een paar recente zaken zijn:

Rosmalense flatmoord:

[Herziening in zaak 'Rosmalense flatmoord' - Hoge Raad](#)
[Alsnog vrijspraak Rosmalense flatmoord \(rechtspraak.nl\)](#)

Pettense campingmoord:

[Herzieningsverzoek in zaak 'Pettense campingmoord' gegrond - Hoge Raad](#)
[Vrijspraak in zaak Pettense campingmoord \(rechtspraak.nl\)](#)

Stalkingzaak:

[Hoge Raad: herziening in stalkingzaak - Hoge Raad](#)
Deze zaak moet nog worden behandeld door het hof.